

נושא בדף היומי

י"ל ע"י 'שערי הוראה' המפעל העולמי להפצת תורה והוראה

ע"ש
הרה"ח
ר' אפרים חיים
הלוי קליין
ז"ל

גליון י' תשע"ג
שבת חוה"מ סוכות | מסכת שבת

שבת דף ד' ע"א

'אין אומרים לאדם חטא כדי שיזכה חבירך'

בסברת הדין והדין בנשים ובעבד / נפק"מ לענין מזמור, ממזר, פחות מבן כ', חש"ו, סומא / ביאור לפי"ז הנפק"מ בין שוגג לפושע / אם בכהנים נמי ישנו להיתר דשוגג / חטא כדי שיזכה חבירך באיסור דרבנן / אם שייך גם באיסור דאורייתא / דעת החולקים שאינו מתורת ערבות

בסוגיין (דף ד) "מתקיף לה רב ששת וכי אומרים לו לאדם חטא כדי שיזכה חבירך", ופירש"י וכי אומרים לו לאדם צא חטא איסור קל כדי שלא יתחייב חבירך עונש חמור. ולכאורה הוא מסברא, ואפשר שכ"מ בתוס' וברשב"א להדיא, [ולהלן נדון אם היינו דאין חבירו 'מחויב' לחטוא להצילו, או ש'אסור' לחטוא כדי להציל חבירו]. בספרי הראשונים והאחרונים מצאנו כמה כללי ברזל ויסודות בהאי דינא רבה, בעזהשי"ת נתמקד בכמה מהם באופן של מילתא בטעמא.

א. בסברת הדין והדין בנשים ובעבד

על אף שבהשקפה ראשונה אכן מובן היטב סברת הדין שאינו מחויב לחטוא כדי שיזכה חבירו, הרי שהאחרונים לא הבינוהו כלל, דהא קי"ל דכל ישראל ערבים זה לזה, וכמבואר בגמ' ר"ה (טו). דמטעם זה יכול להוציא חבירו מדין שומע כעונה. וא"כ הרי אינו חוטא כדי להציל את חבירו אלא כדי שיזכה הוא עצמו, וא"כ יהיה מחויב לחטוא כדי להציל עצמו מאיסור חמור של חבירו מדין ערבות. בקושיא זו עמדו כמה מהאחרונים, וגם במשנה ברורה עמד בזה, דהמג"א (או"ח סי' תרנ"ה) פסק דאם אין לחבירו לולב והוא חוץ לתחום, אם אין לו מעות לקנות לעצמו מותר בזה לשלחו ע"י עכו"ם ביו"ט, אולם אם חבירו יש ביכולתו לקנות אלא שפשע ולא קנה, אסור לשלחו כי אין אומרים לאדם חטא כדי שיזכה חבירך, וכ"כ החי"א. ובשעה"צ (סק"ה) תמה: "ואיני יודע מה שייך בזה 'חטא', דהא אנו מצוים מטעם ערבות לראות שגם חבירו בן ישראל יעשה מצות התורה, ואם יחסר לו הרי הוא כאילו חסר לי, ומטעם זה אנו יכולים להוציא אחד לחבירו בקידוש וכדומה, כמו שכתב הרא"ש (בברכות פ"ג), ונהי דחטא חבירו מתחילה בזה שלא קנה הד' מינים מערב יו"ט, כדי שלא יצטרך ביו"ט לעבור על שבות של דבריהם, מ"מ בדיעבד שלא קנה הלא הוא מחויב מעצמו לשלוח סביביו על ידי עכו"ם להשיגו, וממילא כשם שהוא מחויב להשיגו, כן אני מחויב להמציא לו, ואיך שייך בזה 'חטא', ויש ליישב קצת, מ"מ צריך עיון בדבר". והוא הוא מה שתמהנו לעיל.

אכן יש אופנים שאומרים בהם שיחטא בשביל להציל חבירו מאיסור חמור, וכדלהלן לענין שוגג ועוד אופנים, וכתבו בשו"ת כתב סופר (או"ח סימן סב) ובשו"ת בית יצחק (או"ח סי' יח) דהיינו טעמא משום ערבות, ולפי"ז חידשו דבנשים דאינם בכלל ערבות (כמבואר ברא"ש פ"ג דברכות סי' יג) הרי שגם באופנים שהתירו לחטוא בשביל להציל חבירו מאיסור, בנשים ליתא [אולם דע דהרבה האריכו הפוסקים אם יש ערבות לנשים ואינו מוסכם כלל, ואכ"מ], וכ"כ בהגהות מהרש"ם (פסחים טו) ולפי"ז תירץ הא דאמרו התם בגמ' דרק מחוסר כפורים דוחה עשה דהשלמה ופירש"י דמחוסר כפורים היינו מצורע או זב ע"ש, ותמה המהרש"א אמאי לא מנה גם יולדת, אלא כתב המהרש"ם דכיון דאמרינן בתוס' (הכא) דההיתר התם הוא מחמת דבשוגג אמרינן חטא ועל

כרחק היינו מתורת ערבות, וא"כ לק"מ דאין יולדת בכלל ערבות וכשאר נשים. [אך מהמהרש"א שם אולי יש לדקדק דלא ס"ל חידוש זה]. וכסברא זו יש בשד"ח (אות א כלל נז) בשם המזרחי ולמודי השם (למוד ב), ובשו"ת אבני נזר (יו"ד סי' ט"ו ב') ובהגהות אמרי ברוך על טו"א מסכת ר"ה (יח). אמנם בכת"ס בהמשך דבריו כתב לדחות סברא זו, דהא התוס' בסוגיין (ד"ה וכי) אמרו דאף לענין עבד אמרינן דינא דאין אומרים לאדם חטא כדי שיזכה, והא עבד אינו בכלל ערבות לדעת התוס' בקידושין (ע; ודלא כרש"י שם), מוכח דאינו היתר מצד ערבות.

ב. נפק"מ לענין מומר, ממזר, פחות מבן כ', חש"ו, סומא

אמנם אם נצמד בדרך האחרונים הנ"ל שהוא מדין ערבות, נראה לחדש בה כמה דינים, וזה יצא ראשונה לענין מומר, דבמומר ליתא לדין דאין אומרים חטא וכו', [ולכאורה ה"ה אפי' רק מחלל שבת בפרהסיא ושומר שאר כל התורה, דהא קי"ל מומר לדבר אחד הוי כמומר לכל התורה כולה], דמבואר באבני נזר (יו"ד סי' קכ"ו) ובעין יצחק (אבה"ע ח"א, סי' א' סק"ו) דאף שאמרו 'ישראל אע"פ שחטא ישראל הוא' (סנהדרין מד:). מ"מ הוציא עצמו מכלל ערבות. ויש לזה כבר סמך בדברי הש"ך ביו"ד (סי' קנא סק"ו, וע"ש בדגומ"מ דפליג עליו) וכן יש להוכיח מדברי הביה"ל (סי' תרח) ומקובץ שיעורים ביצה (אות 10) עפמש"כ הפת"ש (יו"ד סי' קנ"ז סק"ה) בשם הפרמ"ג, ע"ש בכ"ז. עכ"פ כיון שאינו בכלל ערבות ה"ה דלעולם אין אומרים לגביו חטא כדי להצילו, אף באופן שיבואר לקמן דלגבי ישראל אמרינן.

וכן יהיה נפק"מ לענין ממזר וגר, דנמי אינם בכלל ערבות כמש"כ הש"ך (יו"ד סי' רפ"א סק"ו) בשם המרדכי (סוף הלכות קטנות), דממזר אינו יכול להוציא אחרים יד"ח ומשום הכי פסול לכתובת ספר תורה, וכתב הפרמ"ג בפתיחה כוללת (ח"ב אות ל') דהיינו מטעם שאינו בכלל ערבות, ודימהו שם לדין גר המבואר בתוס' בקידושין (ע; ד"ה קשים, וכן הוא ברש"י נדה יג:). שאינו בכלל ערבות, כיון דערבות הוא מתוך שכל אחד מישראל יש עליו שם מאות אלף י"ג אלפים ותק"נ בריתות שכולן נתערבו זה בזה לבד מהגרים. אמנם עי' בבית לוי (דף מ) שתמה דכיון דהממזר חייב במצות אמאי אינן בכלל ערבות, ועיין בילקוט הגרשוני כללים (אות ע' ערבות) ושו"ת קנאת סופרים השמטות לשנות חיים (סי' נט). ועכ"פ בגר ובממזר י"ל דלעולם אי"צ לחטוא באיסור קל כדי להצילם מאיסור חמור, אפי' באופן דלישראל הותר בכה"ג. [אמנם לענין גר צדק עי' בפתיחה כוללת לפרמ"ג (ח"ג אות ט) שהוכיח מהשו"ע בהלכות מגילה (סי' תרצ"א סעי' יט) שהוא בכלל ערבות, ע"ש, וע"ע מש"כ שם (ח"ב אות טז) וברכ"י או"ח (סי' קכ"ד סק"ג) ומהרי"ט בקידושין (ע)]. וראה מש"כ המהרי"ט בספרו צפנת פענח (פרשת ויגש) דגרים אנו ערבים עליהם אלא שהוא אינו ערב לנו, ע"ש, וא"כ החידוש הכא דהגר לא נאמר לו חטא כדי שיזכה חבירך אף באופן שאומרים כן לישראל.

עוד עיין בפתיחה כוללת שם (ח"ב אות ג') דכל חרש שוטה וקטן אינו בכלל ערבות, דהא אינם מחויבים במצות, וא"כ הרי גם אלו דינם כמו שכתבתי לעיל גבי ממזר. וכן הוא לכאורה לענין סומא, והוא על פי מש"כ הנוב"י (מהדו"ת או"ח סי' קי"ב) דפשוט שאין הסומא בכלל ערבות, דהא אינו חייב במצות ואיך יהיה מחויב במצות חבירו, [אלא דלכאורה יש לפלפל כאן ע"פ דברי המרדכי במגילה (סי' תשצח) דסומא מוציא חבירו יד"ח, ע"ש, ועי' פרמ"ג או"ח סי' רצ"ח א"א סקי"ז. ודו"ק]. אכן בישוע"י (סי' י"ז סק"א) נטה קו לאמר דאפי' הסומא הוא בכלל ערבות, ודנו בזה עוד בשו"ת בשמים ראש (סימן ו) ומשכנות הרועים (דף קמ"ו) אי ישנו בכלל ערבות. עכ"פ להנוב"י י"ל כנ"ל גבי מומר וממזר. [ויש לציין דכל הנידון רק בסומא בשתי עיניו, אבל סומא בעינו אחת עי' בפתיחה כוללת לפרמ"ג (ח"ב סי' לג) דדינו ככל ישראל, וע"ע במלא הרועים ערך סומא (אות יא) ואכ"מ].

אמנם אף בישראל גדול ובריא לגמרי יש אופן כזה, והוא גדול הפחות מבן עשרים, דבשו"ת חקרי לב (או"ח סי' מח ד"ה אך) הוכיח מהגמ' בסוטה (לז:) דאין דין ערבות עד כ' שנים, וע"ש שדן איך יכול להוציא חבירו יד"ח. עכ"פ לדין י"ל דהוא לעולם אין אומרים לו חטא איסור קל כדי שיזכה חבירך. אמנם ראיתי בגנזי יוסף (על פתיחה כוללת לפרמ"ג ח"ב סקפ"ז) שכתב כסברא זו וכתב ע"ז דודאי אינו 'דזה לא שמענו מעולם' דפחות מבן כ' אינו בכלל ערבות. [אגב, בשו"ת לב דוד (סי' ה' אות כב) חידש דין ע"פ דברי הרמב"ן (דברים כט, כח) דאין דין ערבות אם חבירו עובר איסור בשוגג, וזה היפך מוחלט מכל דברי האחרונים דלעיל].

ג. ביאור לפי"ז הנפק"מ בין שוגג למושע

אמנם כ"ז היה פלפול וסלסול בדברי האחרונים שכתבו דהטעם שאמרו לפעמים שיחטא להציל חבירו מאיסור חמור שהוא מדין ערבות. אלא דלדבריהם צריך הבנה א"כ אמאי בסוגיין אמרו דאין אומרים לאדם חטא שיזכה חבירך, והלא חייב מדין ערבות להציל חבירו, ובתורת ערבות נעשה הדבר כאילו חוטא להציל עצמו, [והוא תמיהת השעה"צ שהבאתי לעיל]. אכן ראיתי בעין יצחק להגרי"א ספקטור מקובנא (אבה"ע סי' א ענף א אות ז) שעמד בזה, וכתב דצ"ל דכיון שכתבו התוס' בשבועות (לט: ד"ה התם) דרק מי שהיה בידו ולא מיחה הוא נענש מדין ערבות, א"כ הרי דעונש ערבות אינו חמור כ"כ דנימא בו דחוטא כדי להציל עצמו.

וביאור דבריו נראה, דהבין דאין תורת ערבות מחיל עליו את איסור חבירו, דהיינו דאם חבירו עובר באפיה בשבת אף הוא עובר באיסור אפיה מתורת ערבות, אלא דהוא רק עובר על "ביטול הערבות" ולא על איסור "אפיה" [דהיינו ערבות הוא חיוב כללי שמוטל על כל איש ישראלי שלא יעבור חבירו איסור, אבל אינו איסור פרטי על כל איסור ואיסור, וכעין נידון זה מצינו לענין 'לפני עיור' שנחלקו בו הבעל המאור והרמב"ן במלחמותיו בסנהדרין (טז) אם הוא איסור כללי או פרטי ע"ש, ועי' בזה מש"כ הגאזמו"ר בדברי אליהו עמ"ס שבת (לק"ה אות ח), והארכתי במקו"א], וא"כ "איסור ביטול הערבות" אינו חמור מאיסור קל שלו שיש בו מעשה ועושהו מדעת, ושוב אין שייך לומר שחוטא כדי להציל עצמו מ'איסור חמור', דהא הוא איסור קל יותר. אלא שאף שהדברים נפלאים, מ"מ צריך ביאור לפי"ז אמאי א"כ יש אופנים דשפיר אמרו חטא כדי שיזכה חבירו, וכבר נתבאר שהוא בדין ערבות, והלא אין ערבות חמור כלל מכל איסור שיעשה, ואמאי יחטא, וצע"ג.

והנה טרם נבוא ליישב הדברים, נבאר אופן שכתבו התוס' (הכא ד"ה וכו') דבכה"ג אמרינן חטא כדי שיזכה חבירך, והוא באופן שחבירו לא היה פושע במה שהולך לעבור לעבור איסור דאורייתא, דבכה"ג אומרים לאדם חטא כדי שיזכה חבירך ולא יחטא באיסור חמור, ורק בפשע לא אמרינן כן, ובסוגיין מיירי בפשע [לקמן נביא דעת החולקים]. עכ"פ באופן שלא פשע ע"ז כתבו האחרונים דלעיל שאומרים לחבירו חטא כדי להצילו הוא מתורת ערבות, אלא דנתקשינו א"כ מה טעם ליתא דין ערבות בפושע.

והנראה בזה, דהנה אם היה מי שהדביק את הפת היה פושע, הרי אף שיבוא חבירו וירדה עדיין לא הציל את חבירו מהאיסור, דעצם הדבקת הפת הוא איסור, ואף על האפיה עצמה שלא נתקיימה הוי כמי שנתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה דאמרינן (קידושין פא:) דצריך כפרה, וא"כ יועיל חבירו רק מה שלא יעבור חבירו על איסור דאורייתא דאפיה בנוסף על המחשבה, בזה ליתא לתורת ערבות, דהאפיה עצמה כבר נעשית ממילא (עי' מאירי ד"ה שגג), ומה גם דאין מעשיו מועילים שלא יעשה חבירו איסור כלל, אבל באיסור בשוגג שאם חבירו יבוא ויצילו מאיסורו, נמצא חבירו "זוכה לגמרי", ובכה"ג אמרינן חטא כדי להצילו. אמנם חידוש הוא שאין לך בו אלא משעת חידושו וצריך לו סימוכין והרואה ישפוט. ויש לצרף כאן דברי המהרי"ט (בסוגיין ד"ה ועוד פירושו) ודברי הגזע ישי (מערכת אל"ף אות ע) שפלפלו בספיקת רב ביבי דילמא אף הפושע עצמו אסור לו לרדות כדי להציל עצמו מאיסור האפיה, ומטעם הנ"ל דעכ"פ על מחשבתו עבר, והמשך האפיה הוא כבר ללא מעשה מצידו, ואפשר דכבר מוכח כן גם מראשית דברי התוס' (ד"ה וכו') דרק היכא שכבר התחיל האיסור אין אומרים חטא וכו' משא"כ כשיכול להצילו לגמרי, ע"ש ודו"ק. ושוב ראיתי דיש מעין חידוש זה קצת בעין הרועים (ערך אין אומרים לאדם חטא) ודוק מינה ואוקי באתרין.

ד. אם בכהנים נמי ישנו להיתר דשוגג

ואמרת להוסיף עוד סנסן אחד בדינא הדין שביארו האחרונים בטעמא דבשוגג שפיר אמרו חטא כדי שיזכה חבירך שהוא מדין ערבות. דהנה הצ"ח בברכות (כ:) חידש דכהנים ולויים אינם בכלל ערבות, דערבות קיבלו בהר גריזים ועיבל והם לא היו בזה, דהשבועה והברית היתה רק משום שהפרו הברית ע"י עגל, משא"כ שבט לוי שלא חטאו בו, [אמנם יל"ע לפי"ז לענין כהן המוציא יד"ח חבירו (עי' פרדס יוסף פ' בחקותי אות לט)]. ולכאורה לפי דבריו היה צריך לומר דבכהן אין אומרים לאדם חטא כדי שיזכה חבירך אפי' שהוא שוגג וכמבואר לעיל. אלא שבודאי א"א לומר כן, דהא להדיא כתבו התוס' בסוגיין דאף בכהן הדין כן, והוא בדברי

הגמ' בעירובין (אק) דכהן שנמצא בו יבלת חבירו חותכה לו בשיניו אע"ג דהוי שבות, ונתקשו התוס' דהא אין אומרים לאדם חטא כדי שיזכה חבירך, ותירצו דשאני התם שהוא שוגג, הרי להדיא שאינו כלל מדין ערבות [לדעת הצ"ח].

אמנם אפשר לפלפל ולומר דעל כן שאר ראשונים אכן מיאנו בתי' התוס', דעי' ברמב"ן (הכא) שתירץ דשאני כהנים דשלוחי ישראל שוינהו רחמנא והוא אינו יכול לזכות מעצמו, וגם הריטב"א (בעירובין לב: ד"ה ניחא) כתב דשאני כהנים "דתקון כהנים לעמוד לשרת בשם ה' שאני", וע"ש עוד בריטב"א (וכ"כ בסוגיין ד"ה וכו') דס"ל דכל דינא דאין אומרים לאדם חטא כדי שיזכה חבירך היינו רק שאין בי"ד אומרים לו, אבל הוא מעצמו מותר [ואפשר שהטעם אכן משום ערבות, ויל"ע]. ברם, בפשטות הטעם שמיאנו הריטב"א והרמב"ן בתי' התוס', הוא משום דלא ס"ל החילוק בין שוגג לפושע, וכן מצינו דעת הרשב"א בתשובה (ח"ט סי' רסז) כמו שהביא הב"י (או"ח סי' ש"ו) וע"ז אמנם אולי אפשר לומר דסברתם כהסברא שהבאתי לעיל בשם העין יצחק, דערבות הוא לעולם איסור יותר קל מעשיית איסור, וא"כ אפי' שוגג אין היתר מצד ערבות.

[בשוגג אם מחויב חבירו לחטוא כדי להצילו, הנה לכאורה מאחר שדעת התוס' דבשוגג אומרים חטא כדי שיזכה חבירך, לא זו בלבד שאינו חטא אלא שהוא מצוה, וכן משמעות דברי השפת אמת בסוגיין (בתוס' בא"ד) שדימה הדבר למילה הדוחה שבת, ולא שייך לומר שהוא בגדר חוטא כדי להציל חבירו, אלא מאחר שהוא נדחה בפני האיסור בחמור, הרי הוא מצוה, ועי' בדברי הרא"ם על הסמ"ג (עשה מב אות כט) דקטן שהגיע לחינוך תוקעין בשבילו ואין זה חשיב כחוטא להציל חבירו, דכיון שיש לו בזה מצות חינוך הרי הוא עצמו זוכה, ואם הוא מתורת ערבות פשוט שהוא מחויב בדבר].

ה. חטא כדי שיזכה חבירך באיסור דרבנן

הנה בתוס' הכא לא נתבאר הדין אם כדי להציל חבירו מאיסור דרבנן נמי אומרים חטא אם חבירו לא פשע, כגון שחבירו יעשה איסור דרבנן חמור, והוא יעשה רק איסור דרבנן קל, כגון שלא כדרכו, או שבות דשבות או שבות שאין בו מעשה (כאמירה לנכרי) וכיו"ב. והנה אם ההיתר דשוגג אכן נובע מכח 'ערבות', וכדעת האחרונים לדעיל, א"כ נחזי אנן אם יש תורת ערבות גם על איסורין דרבנן, ונדמי בעז"ה מילתא למילתא.

הנה הצ"ח (ברכות מח.) כתב דאין ערבות על קיום מצות מדרבנן דכשקבלו בהר עיבל קיבלו רק מה שכבר היה ולא מה שגזרו להבא, וכ"כ בשו"ת זרע אברהם או"ח (סי' יב) הביאו הברכ"י (סי' קכד סק"ג) וכ"מ בספר ראשי בשמים (מע' ע אות יז). וכן משמע פשטות דברי הגמ' בסוטה (לז:) דרק על תרי"ג מצות יש ערבות. ומשום דבדבר שאין לו קצבה אין ערב חייב כמבואר בחושן משפט (סימן קל"א סי"ג), וכמו שביאר בפרד"י (בא אות כה), וציין שם לחבילת אחרונים ופוסקים שדברו מענין זה, והביא שם קושיית האדמו"ר בעל האמרי אמת מגור זי"ע דא"כ איך יכול להוציא חבירו יד"ח בהלל ומגילה שהוא מדרבנן, ע"ש. ואכן בפרי מגדים (פתיחה כוללת ח"א אות ט"ז) פשוט לו שיש ערבות אף בדרבנן, דקבלו ערבות על לאו דלא תסור וכל מצות ואיסורין דרבנן בכלל, וגם בארעא דרבנן (ח"א אות תפט) כתב שגם על דרבנן יש ערבות, וכ"כ בשו"ת כתב סופר (סי' כט) ובמפתחות והערות לשו"ת מוצל מאש (סי' יב סוג יב) ושו"ת חתן סופר (סו"ס קכ"ט) ואמרי בינה דיני שבת (סי' יא) וכ"כ בשו"ת סמא דחיי (או"ח סי' יד, הביאו הפרמ"ג שם ח"ב אות טז) די ש דין ערבות אף בדרבנן, ע"ש [ועי' מש"כ זקני הרה"ק מספינקא בשו"ת 'חקל יצחק' (סימן לח) אם יש ערבות בדברי קבלה] וע"ע שדי חמד (מע' ע, כלל כא) ותשובות בית שלמה (או"ח סימן יד).

עכ"פ בזה יהיה תלוי נידון דידן, דאם יש ערבות אף על דרבנן, א"כ היתר דשוגג שאמרינן בו חטא כדי שיזכה חבירך שייך נמי בדרבנן, אולם לדעת אשכול האחרונים הסוברים דאין שייך ערבות על איסור דרבנן, הרי דאף לענין דידן הדין כן, דלא אמרינן בו חטא כדי שיזכה חבירך אם הוא דרבנן אפי' שהוא שוגג.

ו. אם שייך גם באיסור דאורייתא

ונידון הפוך מזה מצינו בראשונים, דהמל"מ בהלכות תרומות (פ"ג הי"ז) ס"ל דאמרו חטא כדי שיזכה חבירך דוקא כשהוא חוטא באיסור דרבנן [כרדיה] ומציל בזה את חבירו מאיסור דאורייתא [כאפיה], אבל לעבור על איסור דאורייתא כדי להציל חבירו מאיסור כרת בזה ליתא לכו"ע, כי אין שייך דרגות קל וחמור לענין דאורייתא דסו"ס בשניהם עבר אממריא דרחמנא. אמנם מהתוס' בסוגיין מפורש דגם בכה"ג שרי, לענין דאתי עשה דפסח שיש בו כרת ודחי עשה דהשלמה, ואמרינן בו חטא כדי שיזכה חבירך דהוא שוגג, משמע דאפי' כשעובר עי"ז אדאורייתא נמי אמרינן כן, וכן הוא דעת הרשב"א בתשובה (סי' קכז) דשייך איסור קל ואיסור חמור אף ששניהם דאורייתא, וכן הוכיח בדעתו בנוב"י מהדו"ת (אבה"ע סי' לז), ועי' עוד בעין הרועים (ערך אין אומרים לאדם חטא) ובהגהות מהר"ץ חיות בעירובין (לב).

ז. דעת החולקים שאינו מתורת ערבות

אלא דכל מה שהרחבנו עד כאן הוא על דעת האחרונים דההיתר דשוגג הוא מדין ערבות, אך כבר נתבאר דבשו"ת כתב סופר תמה ע"ז שהוא אינו עולה בקנה אחד עם מה שכתבו התוס' דבעבד נמי אמרינן כן, והא עבד להתוס' אינו בכלל ערבות. והנה גם הגרש"ק לא הסכים לסברא זו וכמו שהעלה בחיבורו שיירי טהרה (סי' קצ"ה סק"ב) ולפי דבריהם אכן צריך ביאור אמאי שאני שוגג ממושע. ועי' בכת"ס (סי' סב) שדימהו לדין עשה דוחה ל"ת שכתבו התוס' בעירובין (ק). דמה שאין עשה דוחה ל"ת דבל תוסיף הוא משום שהוא פושע, דהיה יכול לקיים העשה בלא דחיית הלאו, וא"כ ה"ה שאין אומרים לחבירו חטא בשבילו מאחר שהוא עצמו לא חש על עצמו, משא"כ בשוגג. ואך עדיין צ"ב בסברת הדבר.

נערך ע"י: הרב מנחם מנדל שמרלר
להערות והארות ניתן לפנות: שמרלר רחוב הרב לנדא 3 בני ברק
או בכתובת אימיל: gmail.com@5700099